

Geliş Tarihi: 1 Ekim 2024

Kabul Tarihi: 25 Nisan 2025

Araştırma Makalesi/Research Article*

Polonya Basınında Erken Dönem Türkiye Cumhuriyeti Reformları

Karolina Wanda OLSZOWSKA**

 z

Bu makalede 1918-1945 yılları arasında Polonya basınında yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti reformlarına dair seçilmiş haberler incelenmektedir. İncelenen dönem Polonya'nın bağımsızlığını kazanmasından II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesine kadar olan süreçtir. Polonya basınında yer alan gazete haberleri Türkiye ve erken dönem reformlar hakkında dile getirdikleri düşünceler bağlamında analiz edilmektedir. Türkiye ile Polonya arasındaki mesafeye rağmen, Polonya basınının Türkiye'ye çok yer ayırdığı dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Polonya, Türkiye, Polonya Basını, Gazeteler

Early Reforms of the Republic of Türkiye in the Polish Press

Abstract

The article describes selected titles of the Polish press, which were published in the period 1918-1945. It was the period from Poland regaining independence until the outbreak of World War II. They were analysed in the context of what they wrote about Türkiye and the reforms of the beginning of the Republic. It is worth noting that despite the distance between Türkiye and Poland, the Polish press devoted a lot of space to Türkiye.

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir  alışma bulunmamaktadır. There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Jagiellonian University in Krak w, karolinawanda.olszowska@uj.edu.pl, Orcid: 0000-0003-0535-912X.

Keywords: Poland, Türkiye, polish press, newspapers

Giriş

Polonya ve Türkiye arasındaki ilişkilerin başlangıcına dair en sık verilen tarih 1414 senesidir. Bu tarih Kral Władysław Jagiełło'nun yardımcılarının Sultan I. Mehmed'e diplomatik bir görev için gittikleri yılı içerir. Dolayısıyla Polonya-Türkiye ilişkilerinin 15. yüzyılda başladığını kabul edebiliriz¹. İki ülke yüzyıllar boyunca ticari ilişkilere sahipti ve bir sınırı paylaşmaya başladıklarında birbirlerine savaş açmaya da başladılar. Polonya tarihi için - o zamanlar hala Polonya-Litvanya Topluluğu (bugünkü Polonya, Litvanya, Ukrayna, Letonya, Belarus topraklarının yanı sıra Rusya, Estonya, Moldova ve Slovakya'nın bir kısmını içeriyordu)- 18. yüzyılın sonlarındaki olaylar çok önemliydi. 1732'de komşu güçler (Avusturya, Rusya ve Prusya) Cumhuriyet'in iç işlerine müdahale etme konusunda anlaştılar. Bu, toprakları ilhak edilen Polonya'nın üçbölünmesine yol açtı ve nihayet 1795'te Polonya-Litvanya Topluluğu dünya haritasından silindi.

Bu durum Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, zaten yeni sınırlar içinde olan Polonya'nın 1918'de bağımsızlığını yeniden kazanmasıyla değişti. Bununla birlikte, yeni sınırlar 1918'de belirlenmedi ve savaş (ayaklanmalar dâhil) ve diplomasi ile nihai sınırlar 1923'e kadar oluşamadı. Polonya delegasyonu Versailles Barış Konferansına katıldı (18 Ocak 1919). Ancak, iki farklı merkez genç devleti temsil iddiasında olduğu için delegasyonun seçilmesi zor oldu. Bunlar Roman Dmowski'nin Paris'teki Polonya Ulusal Komitesi (Batılı güçler tarafından tanınan) ve Józef Piłsudski başkanlığındaki Polonya Yüksek Ulusal Komitesiydi. Müzakereler uzun sürdü ve barış konferansına Başbakan Ignacy Jan Paderewski ve Roman Dmowski katıldı². O dönemde Polonyalılar öncelikle Batılı ülkelerin devletin bağımsızlığını ve başbakan başkanlığındaki hükümetini tanımasıyla ilgileniyordu. Ancak Versailles Barış Konferansının Türk sorununu çözmediği gibi nihai olarak Polonya 'sorununu' çözmediğini belirtmek gerekir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki ilk yıllar Polonya ve Osmanlı İmparatorluğu/Türkiye Cumhuriyeti için zorlu geçti. Bu dönemde her iki devlet için sınırlar ve devleti modernleştirme girişimleri en önemli mücadele alanları olarak öne çıktı. Bu makalenin amacı, 1918-1939 yılları arasında (Polonya tarih yazımında iki savaş arası dönem olarak bilinir, çünkü bu dönem Polonya'nın bağımsızlığını yeniden kazandığı I. Dünya Savaşı'nın sonu ile Nazi Almanyası ve Sovyetler Birliği'nin Polonya'ya saldırdığı ve Polonya'nın bağımsızlığını yeniden

¹ Kolodziejczyk Dariusz, "Komşuluktan Kardeşliğe: Osmanlı-Polonya ve Türkiye-Polonya Tarihi İlişkilerinden Birkaç Manzara," 600. *Yılında Türkiye-Polonya İlişkileri Sempozyumu Bildirileri*, ed. H. Topaktaş (Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014), 38.

² Danuta Chmielewska, *Polsko-tureckie stosunki dyplomatyczne w okresie międzywojennym*, (Wydawnictwo Akademickie Dialog, 2006), 77.

kaybettiği II. Dünya Savaşı'nın patlak verdiği dönemdir) yayınlanan Polonya basınından seçilmiş başlıkları analiz etmek ve Polonya basınında Türk reformlarıyla ilgili hangi konuların yer aldığı sorusuna cevap vermektir.

1. Zorlu Başlangıçlar

Polonya, bağımsızlıktan sonraki ilk yıllarda, 123 yıl boyunca uğruna savaştığı bağımsızlığını yeniden inşa etmeye odaklanmıştı³. Polonyalılar Rus, Avusturya ve Prusya olmak üzere üç parçaya bölünmüştü ve bir asırdan fazla bir süre boyunca farklı yasal kanunlara, devlet dillerine ve farklı eğitim türlerine sahiptiler; para veya demiryolu rayları bile farklıydı. Genç devlet bu sorunlarla başa çıkmak zorundaydı. Aynı zamanda sınırlar için de mücadele etmek zorundaydı. Kasım 1923 tarihli "Rzeczpospolita" gazetesinde okuyabileceğimiz gibi, "Polonya son yıllarda Orta Doğu'da olup bitenlerle ilgilenmiyordu." Ancak, Polonya ve Türkiye 23 Temmuz 1923 gibi erken bir tarihte ilk "dostluk anlaşmasını" imzaladığında bu durum değişti.

Lozan görüşmeleri konusu Polonya basınında ele alındı. Neredeyse her gün, görüşmelerin sonuçlarını tartışan makaleler yer aldı. Polonya basını, Polonya deneyimi nedeniyle en çok ulusal azınlıkların mübadelesi ile ilgili konularla ilgileniyordu. Polonya bağımsızlığını kazandıktan sonra da çok uluslu ve çok etnikli bir devlettir. Polonya açısından Rusya'nın Karadeniz'deki durumu önem arzettiğinden Lozan'daki Karadeniz boğazları konusundaki müzakereler de Polonya tarafından takip edildi. Elbette Polonya-Türkiye anlaşması önemli bir konuydu. Polonya tarafı bunu Sovyet tehdidine karşı korumanın arttırılması olarak görüyordu. Polonya basınında hükümlerin müzakere edilmesinin sadece kısa bir zaman alacağı yazılıyordu⁴. Polonya ve Türkiye'nin çok sayıda ortak çıkarı ve yüzyıllara dayanan dostluk deneyimi olduğu ise ayrıca vurgulanıyordu. Yine bir ticaret anlaşması imzalanması ve böylece sanayi ve tarım ürünleri için yeni pazarlar kazanılması umuluyordu⁵. Sadece birkaç gazeteci bir anlaşma imzalamaktan daha fazlasına ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmekteydi. Bunun için ise Polonyalı girişimcilerin Türk tarafıyla hızlı bir şekilde iş birliği kurması gerekecekti. Aksi takdirde Polonya'nın Türkiye pazarına yönelik potansiyeli boşa harcanmış olacaktır⁶.

Türkiye o zamanlar Polonyalılar için şimdikinden daha az popüler bir turizm merkeziydi. Bunun nedeni çok basitti, çünkü o zamanlar Türkiye'ye seyahat etmek pahalıydı ve sadece en zenginler bunu karşılayabilirdi. Ancak, Konstantinopolis (İstanbul) ve Smyrna (İzmir) limanlarına da uğrayan ve gezi fırsatları sunan bir turist gemisi için basında reklamlar vardı; Polonya siyaset sahnesinden

³ Chmielowska, *Polsko-tureckie*, 94.

⁴ *Rzeczpospolita*, sayı 133, 17.05.1923, 3.

⁵ *Rzeczpospolita*, sayı 133, 17.05.1923, 3.

⁶ *Kurjer Polski*, sayı 210, 05.08.1923, 6.

Türkiye'yi turist olarak ziyaret eden önemli kişiler arasında 1932'de İstanbul'a gelen Józef Beck (Dışişleri Bakanı) ve eşi de vardı. Bu da Polonya halkının Türkiye haberlerine olan ilgisini göstermektedir. Yine de, gazetecilerin Türkiye hakkındaki bilgilerinin genellikle çok fazla olmaması da şaşırtıcı değildir.

Polonya basınında hayal gücünü en çok ateşleyen konu elbette ahlaki meselelerdi. "Na Posterunku" dergisi 1930 yılında Tadeusz Niwiński'nin Türkiye'de kaldığı döneme ilişkin bir makale yayınladı. Makalede, Mustafa Kemal'in ilk reformlarından birinin tek eşliliğin getirilmesi ve haremın kaldırılması olduğu yazılıyordu. Ancak Türk arkadaşı Mehmed Bey'e göre haremli sadece en zenginlerin alabildiğini ve birçok ailede haremli nesiller boyu var olmadığını vurgulamıştır. Niwiński, reformların henüz Türkiye'nin tamamına ulaşmadığına, birçok yerde hala erkeklerle aynı haklara sahip olduğunu bilmeyen, kafelere gitmeyen ve hava karardıktan sonra dışarı çıkmayı uygunsuz bulan Türk kadınları olduğuna dikkat çekmekteydi. Yazar, daha önce kadınlara köle ve iş hayvanı muamelesi yapıldığını, Cumhuriyet'in gelişyle birlikte kadınların haklar elde ettiklerini yazıyordu. Yine yazar, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi şehirlerde kadınlar kıyafetlerini hızla değiştirerek Avrupalı kıyafetler giymeye başladıklarını, ayrıca birçok kız öğrencinin üniversitelerde ve güzel sanatlar okullarında okuduğunu yazmıştır. Yazar Türk kadınlarının parlamento seçimlerinde oy kullanma hakkını kazandığını da yazmıştır⁷. Ancak yazarın burada belediye seçimlerini kastettiği açıktır. Öyle ki parlamento seçimlerinde Türk kadınının seçme ve seçilme hakkını elde edebilmesi için daha dört yıla ihtiyacı vardı.

Niwiński Türkiye'de bulunduğundan bu ülkeyi iyi tanıyordu ve Türkiye'de gerçekleştirilen reformlara verdiği destek yazılarında açıkça görülüyordu. O yazılarında Türkiye'deki reformların herhangi bir zorlukla karşılaşmadığını ve toplumun memnun olduğunu kaleme alıyordu. Kuşkusuz böyle bir görüş temenni niteliğindeydi. Niwiński yazılarında Türkiye Cumhuriyeti'ndeki diğer önemli reformlar olan halifeliğin kaldırılması, fesin yasaklanması ve Arap harflerinden Latin harflerine geçişi de konu ediniyor, o Türkiye'de yaşanan tüm bu değişikliklerde Mustafa Kemal'in meziyetlerini özellikle vurguluyordu.

Ancak Polonya basınında çıkan tüm makaleler Türkiye'deki reformlara bu kadar olumlu bakmıyordu. Böyle olmasına karşın bu yazılar meşruiyetini zayıflatmıyordu, ancak reformların hayata geçirilmesindeki başarıyı kısmi olarak değerlendiriyorlardı. Örneğin "Głos Kobiet" 1930'da kaleme aldığı bir yazısında, Türkiye'de kadın hakları olmasına rağmen kimsenin kadınların çalışma hayatındaki haklarından bahsetmediğini yazıyordu. Bu dönemde kadınların aynı işi yapan erkeklerden daha az ücret aldığı Głos Kobiet'in vurguladığı bir nokta idi. Hatta İstanbul yakınlarında tomruk işinde çalışan kadınların bu durumu protesto ettiği kaydediliyordu. Yazılan makalelerden yapılan çıkarım da oldukça güncel olup ilginç görülmekteydi. Öyle ki Türkiye'de mini eteğin getirilmesinden gurur

⁷ T. Niwiński, *Na posterunku*, sayı 29, 19.07.1930, 5-10.

duyan erkekler, kadınların eşit haklar elde etmek için verdiği mücadeleden benzer mutluluğu duymaktan uzaktılar⁸.

Günlük "Dzień Dobry" gazetesi Türkiye'deki reform hareketlerinden biri olan fes takma yasağının getirilmesini "ölü bir Polonya'nın sembolü" olarak nitelendirmekteydi. Ayrıca gazete ayrıca kadınların yüzlerini örtmelerinin yasaklanacağını ve buna uymayanlara sert cezalar verileceğini de kaydetmekteydi⁹. Görüldüğü üzere, metnin yazarı kısmi bilgilere sahipti ve ancak bu bilgilerin tamamı doğrulanmış değildi. Bu metinde aynı zamanda kadınların oy hakkından da bahsedilmektedir, ancak Türk kadınlarının parlamentoda oy hakkına sahip olabilmeleri yaklaşık bir yıl sonrasında mümkün olabilecekti. Gazetede yer verilen Türkiye'ye ilişkin bilgilerin doğrudan Türkiye'de bulunan gazete muhabirlerinden ya da yazarlarından elde edilebilmesi bu dönem itibarıyla pek mümkün değildi. Ancak ilerleyen yıllarda Türkiye'deki bu değişiklikleri gözlemleme şansını elde eden bazı Polonyalılar oldu. Şöyle ki 1935 yılında İstanbul'da beş Polonyalı kadının katıldığı bir Uluslararası Kadın Kongresi düzenlendi. Bu olay günlük "Dzień Dobry" gazetesinde haber yapıldı. Gazete yaptığı haberde Türk kadınlarının parlamento seçimlerinde tam oy hakkı kazandığını ve yapılan seçimlerde 17 kadın milletvekilinin parlamentoya girdiğini vurguladı¹⁰. Dolayısıyla bazı gazetecilerin Türkiye'deki değişikliklerden haberdar oldukları açıktır. Hatta aynı gazete İzmir yakınlarındaki bir köyde bir kadının belediye başkanı olduğunu da bildirmişti¹¹. Bunlara ilaveten İstanbul'da da bir kadın hakim olmuştu. Ancak, bazı kişiler Türkiye'deki bu gelişmelerin uzun bir yolculuğun başlangıcı olduğunu düşünüyor ve bu övgüye değer örneklerin kuraldan ziyade istisna olduğunu değerlendiriyorlardı.

Basında dil ve alfabe reformuna da atıfta bulunulmaktaydı. "Rzeczpospolita" gazetesi, bir komitenin Latin alfabesini Türk ihtiyaçlarına uyarlamak için çalıştığını bildiriyordu. Gazete, dönemin tüm Türk aydınlarının alfabe reformunu desteklediğine dikkat çekiyordu. Ancak gazete reformların gerçekleştirilmesinin uzun yıllar alacağını; zaten eğitime başlamış olan çocukların iki dilde eğitime devam edeceğini varsayıyordu¹². Mustafa Kemal'in Ağustos 1928'de dil ve alfabe konusunda hızlı bir reform yapılması gerektiğini savunan konuşmasına da değinilerek gazetede haberler yapıyor makaleler kaleme alınıyordu¹³. Polonya'dayken "Orient" ve "Przegląd islamski" dergilerinin editörlüğünü yapan İnguş siyasi aktivist Wassan-Girej Dżabagi de dil reformu hakkında yazılar kaleme almaktaydı. Wassan-Girej Dżabagi 1938 yılında Türkiye'ye gitmiş ve Polonya Telgraf Ajansı'nın (şimdiki Polonya Basın Ajansı) Türkiye muhabiri olarak burada bulunmuştur. Polonya'nın Türkiye'de bir muhabirinin bulunması

⁸ *Głos kobiet*, sayı 1-2 (Styczeń-Luty 1930), 14.

⁹ *Express Kaliski*, sayı 30, 30.10.1934, 4.

¹⁰ *Dzień Dobry. Gazeta codzienna*, 09.05.1935, 6.

¹¹ *Kurjer Poranny. Warszawa*, 05.08.1935, 3.

¹² *Rzeczpospolita*, sayı 206, 18.07.1928, 2.

¹³ *Rzeczpospolita*, sayı 238, 18.08.1928, 2.

oldukça önemlidir; bu durum o ülkeden güvenilir bilgi istendiği anlamına gelmektedir. Wassan-Girej Dżabagi'nin raporlarının ise ayrıca bir kıymeti mevcuttu; çünkü o bir İngiliz idi. Bu yönüyle hem Türk kültürüne hem de İslam kültürüne hâkimdi. O raporlarını Türkiye'ye gitmeden önce yazmış olmasına rağmen, metinleri dil reformunu ele alıyordu. Türk dilinin millileştirilmesinin ateşli bir destekçisiydi ancak alfabenin değiştirilmesi konusunda endişeliydi. Kur'an Arap alfabesiyle yazıldığı için dini çevrelerin bu reforma karşı çıkabileceğine inanıyordu. Aynı zamanda, alfabe değişikliğinin Türklerin yeni dili öğrenmesinin çok uzun zaman almasına neden olabileceğinden korkuyordu. Tüm bu endişelerinin yanı sıra eğer bu reform başarılı olursa, öğrenmeyi kolaylaştıracığı için değişikliğin faydalı olacağını da vurguluyordu¹⁴.

Türkiye'deki reformlara atıfta bulunulan metinlerde Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni başkenti Ankara'dan da bahsedilir. Nitekim 1935 yılında yayınlanan haftalık kadın dergisi "Doğru Yol" dergisinin bir sayfası tamamen Ankara'ya ayrılmıştır. Şehrin kadim tarihi ve Ankara'nın iklimi ve havasından bahsedilmiştir. Ayrıca başkentteki modern binalar ve okullara dikkat çekilirken çok az anıt olduğuna vurgu yapılıyordu¹⁵. İlginç bir şekilde, bu yazı daha önce alıntılananlardan farklı bir tonda yazılmıştı. Burada Mustafa Kemal'in reformlarına önceki metinlere göre daha az hayranlık duyuluyordu. Öyle ki kadınların görünürdeki hak eşitliğine rağmen hala erkeklerle eşit olmadıklarına dikkat çekilmekteydi. Yine dergide yer alan bilgiler Sovyet Rusya ile iş birliğini konu alan az sayıdaki metinden biri mahiyetindeydi. Bu, özellikle 1920'de Bolşeviklerle yapılan savaştan sonra Polonya'daki en büyük tehdit olarak algılanan Sovyetler açısından önemlidir.

Polonya basınında Türkiye'deki reformlara yapılan atıflar arasında soyadı kullanılmaya başlanması da ele alınmakta ve tartışmasız bir şekilde olumlu karşılanmaktaydı. Soyadı Kanunu'nun kabulü modernleşme yolunda iyi bir adım olarak görülüyordu. Basında Mustafa Kemal'e 'Türklerin Babası' adının verildiği ve TBMM'nin İsmet Paşa'nın önerisini coşkuyla kabul ettiği haberleri yapılıyordu.

Leszno'da (Polonya'da orta büyüklükte bir şehir) yayınlanan günlük gazete "Głos Polski" de Ankara hakkında haber yapan gazeteler arasındaydı. Gazete biraz ironik bir şekilde Ankara'nın eğlence ve cazibe merkezi olmadığı için devleti modernleştirme çalışmalarına elverişli olduğunu dile getirmekteydi. Şehrin nüfusunun sadece 30.000 kişiden ibaret olduğunu kaydeden gazete konut koşullarının oldukça kötü olduğundan bahisle ve memurların tek konutta altı kişi yaşamak mecburiyetinde kaldıkları kaydediliyordu. Bu anlatımlara karşın başkent hızla genişliyor ve diğerlerinin yanı sıra girişimcileri de kendine çekiyordu. Yapılan yorumlardan birinde yazar, başkentte her gün yeni evlerin inşa edildiğine ve basit insanların bile fes takmadığına dikkat çekerek Ankara'nın

¹⁴ Wassan Girej-Dżabagi, *Kurjer Warszawski. Wydanie wieczorne*, 29.04.1926, 3.

¹⁵ *Prosta Droga : tygodnik dla kobiet : organ Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet*, sayı 19, 16.05.1935, 4.

Avrupalılaşmasının altını çizmekteydi. Yazara göre buradaki kadınlar yeni başkent inşasında erkeklerle eşit koşullarda çalışıyorlardı¹⁶.

2. Sadece Varşova değil

İlginç bir şekilde, Türkiye ile ilgili makaleler en önde gelen ulusal gazete-lerde ve ülkenin başkenti Varşova'da yer almaktaydı. Öyle ki 1934 yılında 'Express Kaliski' gazetesi (Kalisz, Büyük Polonya voyvodalığında orta büyük-lükte bir şehirdir) 'Muzaffer Gazi' başlıklı kapsamlı bir makale yayınladı. Daha en başta, metin yazarının makalesinde Mustafa Kemal hakkındaki olumlu tavrını görmek mümkündü. Yazar Mustafa Kemal'i "büyük bir adam" olarak nitelendi-riyor ve Türklerin böyle bir lidere sahip oldukları için çok şanslı olduklarını yazıyordu. Yazar Türk tarihini biliyordu ve açıkça Kemalistlere olan sempatisini yansıtıyordu. Zayıf Osmanlı İmparatorluğu'nu, İstanbul'un İngilizler tarafından işgalini ve İzmir'in Yunanlılar tarafından ele geçirilmesini anlatıyor, ancak Fran-sızları ya da İtalyanları unuttuyordu. Ayrıca küçük birliklerin Mustafa Kemal'i desteklediğini de yazıyordu. Lakin bu konuda daha fazla bilgi (kişi sayısı, diğer liderler vb. hakkında) vermesi gerekiyordu. Yazar makalesinde Mustafa Kemal'e duyduğu açık sempatinin yanı sıra, bağımsızlıklarını kazanan Türk halkının ce-saretini de vurgulamaktaydı¹⁷. Bu hususlar, Polonya'nın bağımsızlığına katkıda bulunan ve Polonya sınırları için savaşan Mareşal Jozef Pilsudski figürünü de bil-dikleri için Polonyalılar için çok önemliydi.

Bu noktada şunu belirtmek yerinde olacaktır ki; Polonyalılar da aynı za-manda bağımsızlıklarını kazandıklarına inanıyorlardı. Türkiye'deki reformlardan genel hatlarıyla bahseden "Polak – Katolik" gazetesi yazarı ise sa-dece büyük değişimlerin ve modernleşmenin yaşandığına işaret etmekle birlikte, makalenin asıl yazılma amacının Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanının ve Mustafa Kemal'in hikâyesinin anlatılması olarak göze çarpıyordu. Böylesine kapsamlı bir makalenin yerel bir taşra gazetesinde yayınlanması, halkta Türkiye hakkında ge-nel bir ilgi ve bilginin mevcut olduğunu göstermektedir¹⁸.

Dzień Dobry gazetesi 1933 yılında da Polonya-Türkiye ilişkilerinin uzun geçmişini hatırlatmaya odaklanan ve Mustafa Kemal'i Józef Pilsudski ile karşılaştıran "Mustafa Kemal Paşa'nın Türkiye'si" başlıklı kapsamlı bir makale yayınladı. Bununla birlikte; metin fotoğraflarla zengin bir şekilde resmedilmiştir. Fotoğraf-ların bir kısmında Türkiye Cumhuriyeti'ne atıfta bulunulurken, bazılarında Osmanlı İmparatorluğu'ndan görüntüler yansıtılmıştı. İlginç bir şekilde, Dolma-bahçe Sarayı'nın bir fotoğrafı yayınlanmış ve fotoğrafın altında "Mustafa Kemal'in İstanbul'daki sarayı" ibaresi yer almıştır. Modernleşen Türkiye Cumhuriyeti hak-kındaki metne neden fesli erkeklerin ya da çarşafli kadınların fotoğraflarının eşlik ettiği sorgulanabilir. Modern fotoğraflarda Ankara Ulus'taki Mustafa Kemal anıtı

¹⁶ Głos Polski, sayı 55, 9.03.1927, 3.

¹⁷ Express Kaliski, sayı 301, 30.10.1934, 4.

¹⁸ Polak – Katolik, sayı 5, 8.11.1924, 1.

ve modern Ankara binalarını gösterilmektedir. Gazetede Türkiye'deki değişimleri gösteren başka fotoğraf olmadığı görülmektedir.

Sonuç

Polonya ve Türkiye yüzyıllardır ortak diplomatik ilişkilere sahip iki ülke olmuş, ancak 20. yüzyılda önemli ortaklar haline gelememişlerdir. İki ülke arasındaki -ticaret anlaşmaları da dâhil olmak üzere- ilk antlaşmalar 1923 yılında imzalandı. Bu sadece bir başlangıçtı; ticaretin ya da kültürel alışverişin gelişebilmesi için daha gidilecek çok yol vardı. Çünkü her iki ülke de bağımsızlıkları ve sınırları için savaşmak zorundaydı, ekonomik sorunlarla karşı karşıyaydı ve modernleşmekteydi. Bunun için yabancı sermaye ve krediye ihtiyaçları vardı. Ancak her iki ülke de benzer durumda olduğu için birbirlerine yardım edemiyorlardı.

Sonuç olarak, Polonya basınında Polonya'nın komşu olduğu ya da çok daha fazla ilişki içinde olduğu ülkelere olan ilgi çok daha fazlaydı. Ancak, 1918-1939 yılları arasında Polonya basınında yayınlanan çeşitli haber ve makale başlıkları incelendiğinde, Türkiye'ye ayrılan makalelerin sınırlı olduğu dikkati çekmektedir. Yazarlar bazı durumlarda Lehçe taklitler ve stereotipler kullanmış olsalar da, incelenen dönemde Polonya basınında Türkiye hakkındaki genel bilgi yüksek düzeydeydi.

Özellikle kadınların durumuyla ilgili olmak üzere, Türkiye'nin tarihi ve sosyal konuları gazete yazılarında ön plana çıkmaktaydı. Şöyle ki Polonyalı kadınlara 1918'deki bağımsızlığın hemen ardından oy kullanma hakkı (pasif ve aktif parlamento seçim hakları) verilmişti. Ancak buna rağmen, Polonya'da kadın ve erkeklerin eşit olması için, özellikle de geleneksel rol dağılımı göz önüne alındığında, yapılması gereken çok iş vardı. Kadın dergileri Polonya'da bu konuya geniş yer ayırmış, Türkiye de dâhil olmak üzere diğer ülkelerdeki sorunu da fark etmiştir. Bunlar büyüleyici bilgilerdir ve yazıldıkları dönem için oldukça modernidir.

Bu çalışmada verilen örneklerde görüldüğü üzere Türkiye'ye ilişkin bilgilerin Polonya basınında yer aldığı kuşkusuzdur. Makaleler ayrıntılı ve güvenilir. Aynı zamanda Türkiye'ye büyük bir sempatiyle yaklaşılmakta ve iki ülke arasındaki birçok benzerliğe dikkat çekilmektedir.

KAYNAKÇA

Gazeteler

Rzeczpospolita

Kurjer Polski

Na posterunku

Głos kobiety

Express Kaliski

Dzień dobry. Gazeta codzienna

Kurjer Poranny

Kurjer Warszawski. Wydanie wieczorne

Prosta Droga : tygodnik dla kobiet : organ Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet

Polak-katolik

Telif Eserler

Chmielowska, Danuta. *Polsko-tureckie stosunki dyplomatyczne w okresie międzywojennym*. Wydawnictwo Akademickie Dialog, 2006.

Dariusz, Kołodziejczyk. "Komşuluktan Kardeşliğe: Osmanlı-Polonya ve Türkiye-Polonya Tarihi İlişkilerinden Birkaç Manzara." 600. *Yılında Türkiye-Polonya İlişkileri Sempozyumu Bildirileri*, ed. H. Topaktaş. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014.